

zgodilo, kajti zagotavlja se od več strani, da je ni večine v državnem zboru, ki bi vsprejela napominano vojaško predlogo. — Poroča se, da nova vojaška predloga določa mirovno stanje nemške vojske na letnih 492 068 mož pri dveletnem službovanju. Oni, ki so se pregrešili zoper kaz. zakon prisiliti je k triletnemu službovanju. V 24 letih bo naraslo število izvečbanih vojakov na 4.400.000 mož in bo tako nemška vojska nadkrilila francosko in ne bode dosti manjša od ruske.

Obrtnija.

Razstava v Plovdivu.

VII.

Omenili smo že, da je Bolgarija v nekakem preporodu v obrtnem oziru. Stari ročni obrt je še povsod v navadi in se močno razvija, hkratu se pa začinja tovarniški veliki obrt, ki obeta, da bode sčasom zadostoval domačim potrebam, pa tudi izdeloval za druge dežele balkanskega polotoka.

Pri težavnih političnih razmerah se velika industrija ne more hitro razvijati. Ker se silno mnogo najboljših moči potratijo v politiki je naravno, da to nekoliko ovira narodno-gospodarski razvoj. Pa saj velika obrtnija niti v Srbiji niti na Grškem še ni nič kaj razvita, če tudi sta ti dve deželi bili poprej osvobojeni nego Bolgarija. V narodno-gospodarskem oziru se bode pa, kakor se kaže Bolgarija si poprej priborila samostojnost, kakor katera koli balkanska država.

Tkalstvo je bilo že pred stoletji jako razvito kot hišni obrt, ali to več ne zadošča sedanjim zahtevam in potrebam. Potreba je bilo, da se povzdigne tkavstvo tako, da bode moglo izdelavati vse evropska sukna in tkanine. Ker surovin v deželi ne manjka, treba je torej le truda in denarja, da se povzdigne ta obrt in pa podjetnih ljudi. Podjetnega duha je pa precej v tej deželi.

Jeden prvih, ki si je prizadeval povzdigniti tkalsko industrijo, je bil pokojni gabrovski meščan Iv. K. Kalpazanov. On je že pred osvobojenjem Bolgarije mislil, kako da povzdigne tkalski obrt. Kupoval je razne stroje in orodja za izboljšanje tkalstva. S svojim dobrim vzgledom je tudi spodbudil druge, da so jeli obračati svojo pozornost na izboljšanje tkalstva. V Gabrovu se je bilo začelo bolgarsko šolstvo in iz Gabrova se razširja izboljšanje tekstilne industrije.

Pred dobrimi najstimi leti se je zgoraj omenjeni Kalpazanov seznanil z gabrovskim gimnazijskim profesorjem matematike Karagjozovem. Objavil mu je vse svoje namere in oba moža sta prišla do sklepa, da osnujeta veliko tovarno. To misel sta tudi izvršila. O tej tovarni se je tedaj govorilo po vsej Bolgariji. Sprva se je tovarna morala boriti z mnogimi težavami, kakor vsako novo podjetje. Trudi in skrbi so njenega začetnika Kalpazanova v 51. letu 1889. leta položili v prezgodnji grob. Sedaj je tovarno prevzel gori imenovani profesor Karagjozov, ki je popustil učiteljsko službo, da more vse svoje moči posvetiti novemu podjetju. Tovarna lepo vspeva in njeni

izdelki se morejo meriti že z najboljšimi izdelki v zapadni Evropi. Njeni izdelki se odlikujejo posebno po svoji krasoti in jih kupujejo prve bogataši in tudi knežji dvor v Sofiji.

Na razstavi je razstavila mnogobrojne svoje izdelke v posebnem, jako lepem paviljonu in jih pa občno občudujejo mnogobrojni gledalci. Sodba je občna, da so ti izdelki najpopolnejši na razstavi.

Obrtnijske raznoterosti.

Klej za lesne špranje. Pod imenom „wood Filling“ prodajajo precej drag klej, s katerim se lesne špranje jako dobro zamažejo in izpolnijo. Bolj poceni moremo ta kit napraviti sami, ako vzamemo jeden del kolofonije in jeden del voska, pa oboje raztopima. Ko je zmes popolnoma raztopljena in se več ne peni, se ji pridene jeden del fino stolčene in poprej dobro razbeljene rumene okre. Ta klej se izvršno drži na mokrem in je tako trd, da ga na pr. lahko z lesom vred stružimo in oblamo.

Sredstvo za snaženje mašin. Železni in jekleni deli vsakega stroja se morejo jako naglo in lepo osnažiti in zlikati z nastopnim sredstvom. Vzemi 5 odstotkov terpentinovega olja, 25 odstotkov stearinovega olja, 25 odstotkov najfinejšega gladilnega rudečila (Polierrot) in 45 odstotkov najfinejšega živalskega oglja. V to zmes prilij špirita in jo namaži s čopičem po delih stroja. Ko se alkohol razpuhti, zdrgni posušeno skorjo proč z zmesjo 45 delov živalskega oglja in 25 delov gladilnega rudečila. Vsi deli so potem jako svitli in lepi.

Rumene ali bele slamnike osnažiš, če jih okrtaiš, potem pa drgneš z lepo sočno citrono, potem pa še vlažne potreseš z žveplom in s čisto krtačo zopet skrtaiš. Slamnik je potem zopet tak kakor nov.

Lak za tla. Dober lak za tla, ki so pobarvana z oljnato barvo, se dobi, če se razstopi 50 gramov šelaka v 210 gramih močnega špirita in se razstopljini pridene 7 gramov kafe in vse precedi skozi platneno cunjo. S tem lakom se tla namažejo in se potem jako lepo svetijo.

Kit za sode in škafe. Lesena posoda se po letu večkrat tako presuši, da kar reži in torej pušča vodo. Temu pa odpomoreš, če vzameš 60 gramov prašičeve masti, 40 gramov soli in 33 gramov voska in to vkupe zmešaš in nad ognjem razstopiš. Razstopljini pridene se 40 gramov lesnega pepela. Posode naj se dobro posuše in razpoke zakitajo se z gorkim tako napravljenim kitom, pa bodo držale.

O prodaji ključev se je te dni izrekla na vprašanje vlade trgovska in obrtniška zbornica v Brnu v nastopnem smislu: Prodajalci železnine in starinarji ne smejo prodajati ključev neznanim osebam in tembolj ne, ker § 469 sedanjega kazenskega zakona tudi ključavničarjem prepoveduje, delati nepoznanim osebam ključe po odtiskih ali pa jih po drugih ključih ponarejati.

Temelji za stroje se šestokrat delajo od peščenca. A pokazalo se je, da olje, kapljajoče od mašine, prav kmalu uniči in razkroji peščeno podlago, tako da se stroj jame zibati in da se nagne ne eno ali drugo stran. Zato ni priporočati, da bi gradili temelje iz peščenega kamenja. Najbolj za to je dober cement, ki je veliko trpežnej, nego kateroli kamenje.

Lak za usnje. Jako dober lak za usnje, ki se tudi sveti, se pripravi iz nasičene raztopline očiščenega šelaka v bencinu, kateremu se pridene toliko anilinove črnine (nigrozina), da je lepo črn. Lak se pusti nekaj časa, da se ustavi.

Usnje se naredi nepremočno, če se 1 liter kuhanega lanenega olja, 125 gramov koštrunove tolšče, 30 gramov smole in 45 gramov voska stopi in dobro premeša in usnje s to tekočino s čopičem dobro namaže. Usnje se je seveda poprej moralo dobro osnažiti. Usnje ostane jako mehko in gibčno, če se je tako ravnalo ž njim.

Pri snaženji srebrnih svečnikov ne smeš rabiti noža, da bi ostrgal stearin, loj ali vosek. Držati jih pa tudi ne smeš nad ognjem, da bi te stvari raztopil, ker so navadno s tako tvarino lotani, ki se v vročini razstopi. Na take svečnike se vlije vroče vode, potem se odrgnejo starim suknom. Nazadnje se pa očistijo s čistilnim praškom s pomočjo polirskega usnja.

Črtice za čebelarje.

X.

Bolezen v pravem pomenu sicer ni, če kak panj zgubi matico ali vsekako je to jako nevarno. Tak panj gotovo pogine, če mu čebelar ne prihiti na pomoč. Čebele v panjih brez matice so navadno močno nemirne, ne drže se več na kupu, temveč tekajo zbegane semtrtja po panju in po deski pred panjem in dajejo nekak mil glas žalujoč po matici.

Čebele, ki so zgubile matice, zgubé ves pogum in silo in ne preganjajo več trotov. Panja več ne čedijo, ker nimajo več nove zalege. Take čebele zgube tudi vse veselje do dela.

Če čebelar opazi taka znamenja, naj se prepriča, ima li panj matico. Pri panjih s premakljivimi satovi je to jako lahko. Vzamejo se iz panja satovi in se ogledajo, če imajo kaj delavčne zalege. Če je nimajo, je to gotovo znamenje, da panj nima več matice in treba mu je pomagati z oplojeno ali obhojeno matico, ali pa združiti s kakim drugim panjem.

Če panj tudi nima več matice, pa je v panju še mlada zakrita zalega, pa že sam skrbi, da si vzgoji matico. V tem slučaju si torej panj pomore tudi brez čebelarjevega sodelovanja.

Sicer se pa včasih pokaže v panji še celo drugo zlo, da panj ima matico, toda prave ne, ali pa dobro oplojene ne. Tak panj pa ima le trotovo zalego. Tako večkrat stare matice ne pokladajo druge zalege kakor trotovo. Večkrat se pa tudi kaka mlada čebela delavka loti zaleganja. Iz take zalege so tudi le troti. Taki matici pravimo trotovka. Trotovo zalego pa večkrat zaklada tudi prava matica, ako morda zaradi kake nedostatnosti na perutih ali pa zaradi trajnega slabega vremena ne more imeti rednih svojih obhodov. Ker se iz take zalege izležejo le troti, se tak panj več pomoči ne more.

Da panj nima dobre matice, ni tako lahko opaziti, kakor je pa, če je panj brez matice. Čebele se trotovke ravno tako drže kakor prave matice in torej ne opaziš v panji nobenega nemira.

Trotovo zalego taka matica polaga sicer v delavske celice, ki so pa premajhne in je zatorej zalega izbuknjena, luknjičasta, ter se zatorej lahko spozna. Tudi taka trotovka ne polaga zalege lepo po vrsti v celice, temveč le semtrtja v celice in večkrat v jedno celico položi več jajec.

Pri panjevih s premakljivimi satovi se že zasledi, da ima panj tako matico, ker se satovi večkrat lahko ogledajo. Pri družih je pa to težje, ker le s težavo sadove prekladaš. Ko izveš, da ima panj napačno matico, s tem pa nikakor nisi ob skrb. Če takemu panju daš drugo matico, jo čebele umoré, dokler imajo trotovko. Odstraniti trotovko pa ni tako lahko, ker se od drugih čebel po velikosti in vnanosti ne loči.

Najbolje storiš, če tak panj lepo zamašiš, ga potegneš iz ulnjaka in odneseš za ulnjak. Na njegovo mesto deneš kak slabši panj s pravo matico, ki pa mora imeti jednako skončnico kakor prvi. Za ulnjakom vzemi satje iz panja in obriši proč čebele. Čebele lete čez streho nazaj in teko naravnost v panj, ki je na mestu njih panju, meneč, da gredo v svoj panj in se lepo združijo z drugimi čebelami. Trotovka, ki že dlje časa ni bila iz panja, pa ne zna v panj in pogine. Ko bi pa slučajno le zašla pred novi panj, jo pa čebele novega panja ne puste vanj. Čebelar ima sedaj jeden panj čebel manj, pa je ta panj toliko močnejši in ima dobro matico. Odkrižal se je škodljive trotovke.

Kmetijske raznoterosti.

— Kako se kumare dalje časa ohranijo sveže? V avgustu ali septembru se poiščejo najlepše in najpopolnejše kumare na prostem in se odrežejo prav pri stebelu, tako da ostane pecelj pri kumari, da se more pozneje nanj obesiti. Kumare se potem v čisti vodi očistijo in posuše. Potem se namažejo z jajčnim beljakom, tako da nobeno mesto na kumari ne ostane nenamazano. Tako namazane kumare obesijo se za peclje na vrstico, tako, da se druga druge ne dotikajo. Na ta način ohranijo se kumare sveže do Božiča.

Vrtnice. Nekateri mislijo, da se s tem varujejo vrtnični grmi, če se puste posamični cvetovi, da popolnoma odcvetijo. To pa ni res, ker cvet baš tedaj, ko jame odletavati, rastlini odteguje največ hrane. Zatorej naj se cvetovi odtrgajo, kadar so najlepši in porabijo za kinč v sobi. Cvet se v sobi, če se ž njim prav ravna, dalje ohrani, nego na rastlini sami. Grm pa hitro poganja nove popke in ima nove cvetove.

Ugoden vpliv snega za rodovitnost zemlje. Znano je, da sneg naredi zemljo rodovitnejšo. Dolgo se ni vedelo zakaj. Sedaj je pa znano, da je v zraku mnogo amonjaka, ta amonjak pa dež ali pa sneg vzame seboj na tla. Pri dežji mnogo tega amonjaka voda dalje odnese. Če pa sneg lepo počasi kopni, pa ves ta amonjak pride v zemljo.

Posušenje mleka. Kmet v Šleziji, znan živinorejec, je s tem pregnal mleko pri kravi, katero je hotel debeliti, da je pod vimenom držal vročo opeko in nanjo molzel mleko. Mlečne pare so dosegle, da krava ni več mleka dajala.

Lastovke in čebele. Jako je razširjeno mnenje, da se lastovke ne smejo pustiti blizu ulnjakov, ker love in jedo čebele. Novejše preiskave so pokazale, da lastovice jedo le trote, čebel delavk, katere pikajo, pa ne.